

5. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/75-3-7>

УДК 316.4:331.104

Василець Н.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Академія праці, соціальних технологій і туризму

Путінцев А.В.

кандидат економічних наук, професор
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Пекін А.Ю.

кандидат економічних наук, доцент
Академія праці, соціальних технологій і туризму

Vasylets Nelya

Academy of Labor, Social Relations and Tourism

Putintsev Anatoly

V.I. Vernadsky Taurida National University

Pekin Andrii

Academy of Labor, Social Relations and Tourism

СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ У ТРУДОВІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання формування системи фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці та окреслено напрями практичного застосування її результатів. Здійснено аналіз сучасних підходів до побудови такої системи в Україні, зокрема визначено вимоги до інформаційного забезпечення фінансового моніторингу та оцінювання соціальних ризиків у трудовій сфері. Аргументовано доцільність системного оцінювання ефективності заходів, спрямованих на мінімізацію соціальних ризиків. Запропонований інструментарій має слугувати для аналізу регуляторного впливу нормативно-правових актів, а також для оцінки результативності реалізації соціальних програм, орієнтованих на запобігання та зниження соціальних ризиків. У публікації окреслено ключові етапи фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці, а також основні напрями використання отриманих результатів. Підкреслюється важливість застосування ефективних методів збору інформації в процесі взаємодії із зацікавленими сторонами, зокрема інтерв'ю, фокус-груп, семінарів, спостереження – особливо у випадках, коли респонденти не можуть або не бажають надавати інформацію іншим шляхом. Доведено, що центральним об'єктом фінансового моніторингу результативності державної політики щодо зниження соціальних ризиків є соціальні програми. Ефективність реалізації таких програм значною мірою залежить від якості їх розробки, що, у свою чергу, обумовлена професійним рівнем виконавців, доступністю достовірної первинної інформації, а також застосуванням сучасних методів і засобів оцінювання. Особлива увага приділяється дотриманню стандартів, які забезпечують об'єктивність моніторингу та оцінювання, зокрема у сфері інформаційної підтримки, кваліфікації виконавців і етичних норм.

Ключові слова: соціальний ризик в трудовій сфері, система фінансового моніторингу соціальних ризиків, соціальні програми, оцінювання соціальних ризиків, інформаційне забезпечення системи фінансового моніторингу, мінімізація соціальних ризиків.

Постановка проблеми. Актуальність вивчення проблем соціальних ризиків виходить на перший план у зв'язку з пошуком оптимальних форм і методів управління соціально-економічними процесами в нашій країні, а також спробами їх планування та прогнозування на основі застосування теоретично виважених підходів. Фактор невизначеності є домінуючим елементом у механізмах кардинального реформування політичної системи та соціально-економічних відносин. Тому проблематика соціальних ризиків особливо загострюється в умовах трансформації суспільних відносин, оскільки, з одного боку, вони виступають важливою інтегральною складовою інституціональних змін, з іншого – вони є своєрідним показником невідповідності наявного суспільного укладу змінам соціального середовища.

Ідеї ефективного управління соціальними ризиками стають все більше витребуваними як наукою, так і практикою. Найбільш розповсюдженим, на сьогодні, напрямком зменшення соціальних ризиків є компенсація негативних наслідків їх прояву. Однак, більш ефективним видається інший вектор, який направлений на попередження їх небажаних ефектів та упровадження оптимальних управлінських механізмів зменшення власне соціальних ризиків.

З метою підвищення ефективності заходів соціальної політики щодо мінімізації соціальних ризиків, що базуватимуться на об'єктивній статистичній інформації та постійному відслідковуванні їх дієвості, необхідно розробити відповідну систему фінансового моніторингу соціальних ризиків як невід'ємної складової системи моніторингу та оцінки ефективності соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика соціальних ризиків у соціально-трудовій сфері є предметом дослідження широкого кола науковців як в Україні, так і за її межами. Серед найбільш відомих зарубіжних науковців, які зробили значний внесок у вивчення соціальних ризиків, варто виокремити такі постаті:

– Д. Мілл, який трактував ризик як математичне очікування втрат, що можуть виникнути внаслідок реалізації певного рішення [1, с. 175–180];

– А. Маршалл і А. Пігу, котрі вважали, що за умов невизначеності підприємницька діяльність має базуватися на оцінці очікуваного прибутку та ймовірності його коливань [2, с. 252–259];

– Дж. Кейнс, який здійснив узагальнення існуючих теорій ризику та доповнив їх концепцією задоволення від ризику – підприємець, сподіваючись на вищий прибуток, здебільшого схильний до більшого ризику [3, с. 114–118];

– Г. Джонсон, чий науковий підхід ґрунтується на досягненнях системного аналізу, теорії управління, дослідження операцій і теорії ігор [4, с. 272–289].

Серед українських учених, які досліджували соціальні ризики, їх класифікацію та адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища, варто відзначити

праці Л. Шевченко [5, с. 59], Г. Назарової [6, с. 222], Н. Борецької [7, с. 164], С. Синчук [8], В. Кривошеїна [9], С. Березіної [10, с. 344–421], Л. Потабенко [11], Е. Лібанової [12, с. 175–181] та інших. Однак більшість із цих досліджень є фрагментарними, що зумовлено складністю, багатовимірністю та динамічністю соціальних ризиків у сфері зайнятості та на ринку праці.

Варто також зазначити, що в Україні існують ґрунтовні наукові напрацювання, присвячені моніторингу та оцінці ефективності соціальних програм, соціальних видатків держави, проблемам бідності та функціонуванню системи соціальних послуг [12–18]. Проте цілісні, систематизовані дослідження, спрямовані на аналіз соціальних ризиків у трудовій сфері з подальшим урахуванням отриманих результатів у процесі формування соціально-економічної політики, наразі залишаються недостатньо розвиненими.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження основних підходів, які використовуються для створення системи фінансового моніторингу та оцінки соціальних ризиків в трудовій сфері та використання її для оцінки ефективності державної політики щодо мінімізації соціальних ризиків.

Виклад основного матеріалу. Наявність регулярних і системних даних фінансового моніторингу створює підґрунтя для здійснення прогнозів щодо можливих негативних наслідків суспільних процесів, зокрема реформ, а також дозволяє своєчасно запроваджувати ефективні превентивні заходи.

Ключове завдання фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці полягає у забезпеченні органів державної влади, передусім Міністерства соціальної політики України, необхідною інформацією для аналізу:

- масштабів поширення соціальних ризиків;
- умов, у яких вони виникають;
- чинників, що сприяють їх активізації;
- впливу цих ризиків на добробут населення;
- рівня сприйняття таких ризиків громадянами;
- результативності вжитих заходів щодо зниження ризиків або їх негативних наслідків.

Фінансовий моніторинг соціальних ризиків доцільно трактувати як системну діяльність, спрямовану на планомірне і безперервне спостереження за низкою показників, що відображають основні події, пов'язані з поширенням таких проблем, як безробіття, зниження доходів, зростання бідності тощо. Це тлумачення загалом узгоджується з усталеним розумінням поняття «моніторинг». Проте наразі часто трапляються приклади, коли під виглядом моніторингових досліджень проводяться одноразові опитування, що охоплюють лише окремі, несистематизовані показники.

Серед ключових принципів, що визначають особливості моніторингу в соціальній сфері, можна виокремити ті, які безпосередньо стосуються оцінювання соціальних ризиків у сфері праці. До таких належать [8; 9]:

- врахування специфіки реального соціального середовища, у якому виникають або вже виникли події, що спричиняють загострення соціальних ризиків;
 - відповідність потенціалу моніторингової системи поставленим завданням у сфері запобігання та зниження соціальних ризиків;
 - розподіл загальних завдань моніторингу на окремі складові для більш ефективної реалізації;
 - створення системи показників, які об'єктивно відображають як загальну соціально-економічну політику, так і заходи щодо зменшення ризиків у трудовій галузі;
 - прозорість і відкритість моніторингової системи, що дозволяє її постійно вдосконалювати, розширювати функціональні можливості, включати нові напрями аналізу й підвищувати ефективність використання результатів;
 - повнота, достовірність та потенціал удосконалення інформаційної бази;
 - застосування уніфікованих підходів і методик як під час формування моніторингу, так і в процесі аналізу його результатів;
 - орієнтація на основні канали впливу на цільові групи населення для досягнення основних завдань моніторингу;
 - аналіз як безпосередніх, так і опосередкованих інструментів реалізації політики зниження соціальних ризиків;
 - врахування ймовірності розвитку негативних сценаріїв та готовність до впровадження навіть непопулярних, але необхідних заходів у критичних умовах.
- У процесі практичного впровадження будь-якої моніторингової системи виникає низка труднощів [21, с. 251–254]. Зокрема, при реалізації фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці, на думку авторів, першочергового значення набуває вирішення ряду ключових питань, що безпосередньо впливають на якість отриманих результатів. Серед таких питань варто виокремити наступні:
- розроблення системи індикаторів, які б дозволяли здійснювати всебічний аналіз соціальних ризиків у трудовій сфері, враховуючи контекст зовнішнього середовища, у якому ці ризики можуть реалізовуватися, а також рівень їх сприйняття цільовими соціальними групами;
 - забезпечення комплексності моніторингу з урахуванням різноспрямованих потреб потенційних користувачів його результатів;
 - чітке формулювання цілей та основних завдань моніторингу, включаючи необхідність оцінки ймовірних наслідків ризиків різного рівня для суспільства та соціально-економічної політики загалом;
 - встановлення оптимальної періодичності проведення моніторингових досліджень;
 - запровадження механізмів контролю якості отриманих даних і оцінки їх релевантності з точки зору задоволення інформаційних потреб основних користувачів.

До невід'ємних елементів системи фінансового моніторингу соціальних ризиків мають належати окремі підсистеми, які б забезпечували ефективну взаємодію з інформаційною базою, обчислення індикаторів, аналітичну інтерпретацію результатів та наочне подання інформації. Ефективність такої системи можлива лише за умови її адаптації до специфіки запитів конкретних користувачів – насамперед осіб та установ, що формують державну політику у сфері запобігання та зниження соціальних ризиків у трудовій площині. Відтак, постає необхідність забезпечення балансу між проблемною орієнтацією системи моніторингу та її здатністю до предметної адаптації, що дозволить поєднати у ній універсальність з можливістю ефективного реагування на запити окремих цільових аудиторій.

До основних принципів формування системи фінансового моніторингу соціальних ризиків (далі – СФМСР) належать такі положення [22, с.236]:

- СФМСР проектується як типова моніторингова система, що передбачає наявність чітко структурованої інформаційної бази та центрального ядра, яке забезпечує стандартизовану обробку та аналіз даних. Зовнішня частина системи орієнтована на вимірювання та дослідження конкретних параметрів соціальних ризиків;
- користувачі СФМСР повинні мати відповідну професійну підготовку в галузі соціальної політики та розуміти специфіку соціальних ризиків, що дозволить їм правильно інтерпретувати результати моніторингу;
- побудова системи здійснюється поетапно, із поступовим розширенням її функціоналу, що зумовлено об'єктивною складністю завчасного визначення всіх потенційних завдань, які СФМСР може виконувати;
- система має відкритий характер, що передбачає не лише надання доступу до результатів моніторингових досліджень, а й до інформаційних ресурсів, що використовуються в її межах, що сприяє прозорості та гнучкості її функціонування;
- структура зберігання даних у межах СФМСР є багаторівневою та складною, що обумовлено значними обсягами інформації та її складністю.

У загальному вигляді система фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці повинна забезпечувати доступ до як поточних, так і архівних даних, інформації про користувачів, нормативно-правових документів, службових баз даних для підтримки функціонування системи, а також результатів моніторингових досліджень.

Загальну модель структури такої моніторингової системи доцільно представити у вигляді схематичного зображення (див. рис. 1).

У межах функціонального забезпечення системи фінансового моніторингу соціальних ризиків доцільно виокремити такі ключові компоненти:

- застосування методів візуалізації інформації, що включає створення табличних і графічних форм подання даних, формулювання текстових інтерпре-

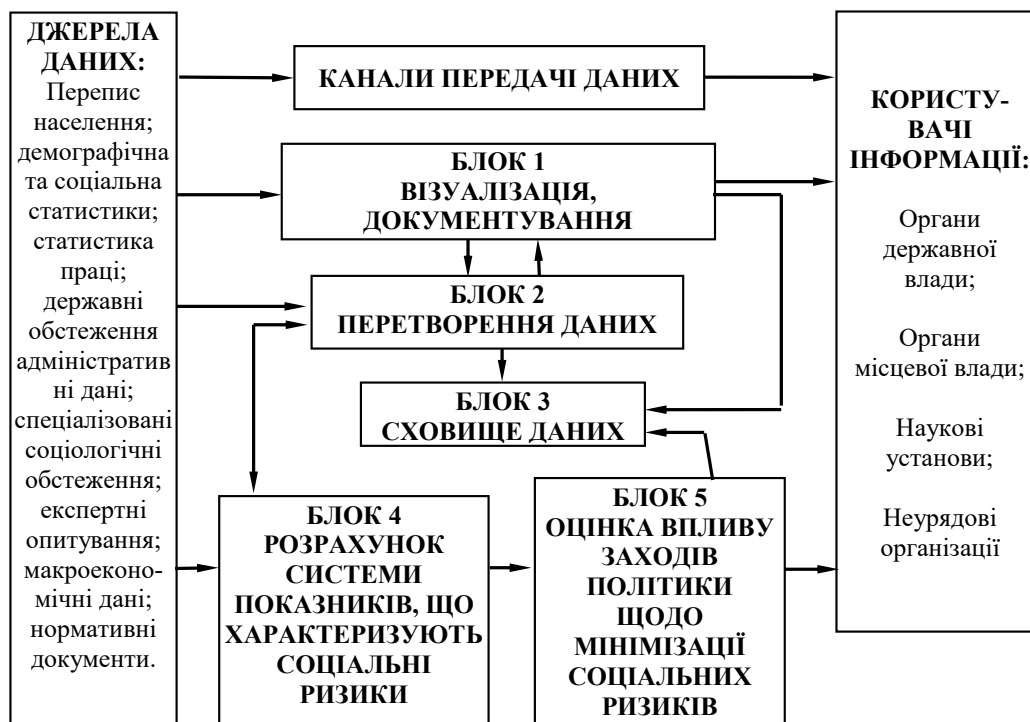

Рис. 1. Загальна структура системи фінансового моніторингу та оцінки соціальних ризиків у трудовій сфері

Джерело: [22, с.237]

тацій результатів моніторингу, а також забезпечення належного документування статистичних матеріалів;

- реалізація процедур трансформації вхідних даних шляхом застосування спеціалізованих алгоритмів, які забезпечують як обробку наявної інформації, так і побудову нових, похідних індикаторів для подальшого аналізу;

- розрахунок показників соціальних ризиків із використанням засобів статистичного аналізу, методів виявлення закономірностей, моделювання та прогнозування соціальних процесів і явищ.

Організація ефективної системи моніторингу будь-якого соціального процесу чи явища ґрунтується на низці базових передумов. Зокрема, йдеться про: чітке визначення мети та основних завдань моніторингу; ідентифікацію всіх ключових учасників процесу; встановлення основних механізмів і шляхів реалізації заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Побудова інформаційної бази для фінансового моніторингу соціальних ризиків передбачає послідовне виконання кількох етапів, серед яких:

1. Визначення переліку даних, необхідних для комплексної оцінки та аналізу соціальних ризиків.
2. Пошук і відбір релевантних статистичних джерел та аналітичних матеріалів.
3. Ідентифікація існуючих обмежень і недоліків у доступній інформації.
4. Розробка стратегії поповнення відсутніх даних задля забезпечення повноти інформаційного супро-

воду моніторингу та формування обґрунтованих оцінок соціальних ризиків і їхніх можливих наслідків.

При аналізі наявної інформації особливу увагу необхідно приділяти оцінці її якості, наявності додаткових супровідних даних, а також підвищенню професійного рівня суб'єктів фінансового моніторингу щодо збору, обробки та інтерпретації статистичних і аналітичних матеріалів.

Підходи до оцінювання якості інформаційного забезпечення зазнають постійної еволюції, зосереджуючись передусім на підвищенні ефективності використання інформації та забезпеченні її відповідності інформаційним потребам кінцевих користувачів [23, с. 79–84]. З огляду на те, що інтереси та запити різних груп користувачів можуть суттєво відрізнятися, критично важливим є формування системи критеріїв, яка б охоплювала основні виміри (аспекти) якості даних. Такі виміри дозволяють оцінити ступінь відповідності інформації потребам користувачів, а також встановленим ними ж критеріям якості.

До ключових аспектів якості інформаційного забезпечення належать такі характеристики [24, с. 36]:

- актуальність, що відображає рівень відповідності використовуваних даних, термінів, концепцій, класифікацій та інших елементів сучасним і перспективним інформаційним потребам користувачів;
- надійність, яка характеризується ступенем точності даних, тобто відповідністю розрахованих показників їх фактичним, об'єктивним значенням;

- своєчасність, що визначає тривалість часової затримки між моментом виникнення або фіксації події (процесу), яку описують дані, і моментом отримання цих даних користувачами;

- доступність, яка відображає можливість фізичного доступу до інформації, зокрема через різноманітні канали отримання даних, процедури замовлення, строки надання, політику ціноутворення, правові обмеження (зокрема авторське право), а також доступні формати – паперові, електронні, онлайн тощо, включаючи як агреговані (макро-), так і детальні (мікро-) дані;

- ясність, що характеризує якість інформаційного супроводу, зокрема наявність докладних метаданих, описів щодо якості даних, пояснень, наданих організаціями-розпорядниками, тощо;

- узгодженість, яка визначає можливість ефективної інтеграції та комбінування даних із різних джерел з метою подальшого використання в аналітичних або управлінських процесах.

Таким чином, якість інформаційного забезпечення виступає багатовимірною категорією, яка повинна оцінюватися з урахуванням широкого спектра параметрів, орієнтованих на практичну цінність даних для кінцевого користувача.

Оскільки окремі аспекти якості інформації перебувають у певному взаємозв'язку, важливо враховувати їхню неоднозначну роль у формуванні загальної якості даних. У ряді випадків підвищення одного з показників якості може супроводжуватися позитивним ефектом на інші характеристики. Водночас можливі ситуації, коли поліпшення певного аспекту відбувається за рахунок зниження інших параметрів якості, що потенційно впливає на загальний рівень інформативності.

Одним із важливих сучасних напрямів практичного застосування результатів фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці є оцінювання ефективності заходів, спрямованих на їхнє зменшення або нейтралізацію. У цьому контексті доцільно трактувати оцінювання як аналітичний інструмент, призначений для вимірювання причинно-наслідкових зв'язків, аналізу результативності та, за потреби, оцінки потенційного впливу й прогнозування наслідків реалізації превентивних заходів щодо чинників, що зумовлюють виникнення соціальних ризиків.

Окрім того, відповідний інструментарій має забезпечувати можливість аналізу регуляторного впливу нормативно-правових актів, а також визначення ефективності соціальних програм, орієнтованих на забезпечення захисту населення від ризикових соціальних явищ. У такому підході аналіз і оцінка соціальних ризиків розглядаються як систематизований процес збору, обробки та інтерпретації даних про ризики, фактори їхнього виникнення та результати вжитих заходів, що ґрунтується на системі індикаторів, які дозволяють охарактеризувати:

- масштаби поширення соціальних ризиків;
- середовище, в якому ці ризики формуються;
- чинники, що спричиняють їхню актуалізацію;

- рівень сприйняття соціальних ризиків з боку населення;

- ефективність соціально-економічної політики, спрямованої на їхнє попередження або зниження.

Слід акцентувати, що методологія оцінювання ефективності заходів з мінімізації соціальних ризиків не має універсального характеру та повинна адаптуватися відповідно до конкретних завдань моніторингу та потреб зацікавлених сторін. Оцінювання здійснюється для чітко окресленого кола користувачів з урахуванням специфіки подальшого застосування результатів аналітичного процесу [25].

Залежно від етапу, на якому здійснюється фінансовий моніторинг соціальних ризиків, виокремлюють декілька типів оцінювання [26], кожен з яких виконує специфічну аналітичну функцію у загальній системі оцінки ефективності заходів з їх мінімізації:

- оцінка можливостей для проведення оцінювання охоплює попередній аналіз релевантних індикаторів, дослідження контексту подій, що спричиняють соціальні ризики, вивчення зовнішніх умов, у яких ці ризики реалізуються, а також особливостей їх сприйняття відповідними цільовими групами населення. На цьому етапі відбувається відбір найбільш інформативних показників для оцінювання результативності заходів та встановлення рівня достовірності очікуваних результатів оцінки.

- попереднє оцінювання передбачає аналіз потенційних наслідків соціальних ризиків або впливу заходів, спрямованих на їх мінімізацію. Особлива увага приділяється моделюванню та прогнозуванню як основних соціальних ефектів, так і можливих побічних результатів. Цей етап є критично важливим для коригування стратегій і програм ще до їх повноцінної реалізації.

- поточне оцінювання здійснюється у процесі впровадження заходів з метою аналізу їх виконання в режимі реального часу. Його мета — забезпечити функціонування механізмів зворотного зв'язку, які дозволяють оперативно вносити корективи у хід реалізації заходів, тим самим підвищуючи їхню ефективність.

- підсумкове (узагальнююче) оцінювання проводиться на завершальному етапі реалізації заходів і має на меті визначити ступінь досягнення поставлених цілей. У межах цього типу оцінювання також здійснюється аналіз фактичного впливу реалізованих заходів, включаючи як заплановані, так і непередбачувані соціальні й економічні наслідки. Визначається також рівень їхньої залежності від упроваджених механізмів мінімізації соціальних ризиків.

У процесі побудови системи фінансового моніторингу та оцінювання соціальних ризиків доцільно дотримуватись чіткої поетапної логіки реалізації відповідних заходів, що включає такі основні етапи: виявлення потреби в інформації, формулювання завдання, планування оцінювання, аналіз ефективності, підготовка звітних матеріалів, збір та інтерпретація даних, а також прийняття обґрунтованих управлінських рішень (див. рис. 2).

Рис. 2. Основні етапи моніторингу соціальних ризиків у трудовій сфері (управлінський аспект)

Джерело: авторська розробка

Вихідною передумовою для здійснення фінансового моніторингу соціальних ризиків є поява потреби в релевантній інформації, необхідній для прийняття обґрунтованих рішень щодо запобігання або мінімізації негативних наслідків їх реалізації. Інформаційне забезпечення у цьому контексті повинно надавати відповіді на конкретні дослідницькі запитання, які безпосередньо впливають із поставлених завдань моніторингу. Саме визначення завдань формує структуру аналізу, зокрема окреслює необхідні ресурси, визначає відповідальних виконавців, встановлює часові межі реалізації робіт, джерела та методи збору інформації, а також умови подальшого використання й поширення результатів оцінки.

Розроблення методології проведення моніторингу та формування відповідного інструментарію відбувається на етапі його планування. Після цього здійснюється етап збору емпіричних даних із використанням попередньо визначених методів, таких як інтерв'ювання, анкетування, спостереження, аналіз документальних джерел тощо. Подальший етап – аналітичне опрацювання зібраної інформації, що передбачає узагальнення індикаторів оцінки та формування цілісного уявлення про ефективність реалізованих заходів.

Ключовою стадією моніторингу є оцінка ефективності, оскільки саме вона забезпечує найбільшу аналітичну цінність як для замовників, так і для виконавців дослідження. Для ініціаторів оцінювання цей етап дозволяє зробити висновки щодо досягнення цілей заходів з мінімізації соціальних ризиків, які були запроваджені з їхньої ініціативи або за їхнього фінансування. Для виконавців це – індикатор якості виконаної роботи та професійного рівня.

Результати фінансового моніторингу соціальних ризиків можуть бути використані у таких основних напрямках [22, с.241]:

- прийняття рішень щодо оптимального розподілу ресурсів;

- формування стратегічних орієнтирів для подальших управлінських дій;

- вплив на формування суспільної думки.

Слід зазначити, що такі етапи, як виникнення потреби в інформації та ухвалення управлінських рішень, хоча й не входять безпосередньо до складу процедур оцінювання конкретного заходу з мінімізації соціальних ризиків, однак мають тісний функціональний зв'язок з ними. Адже саме оцінка результативності заходів виступає одним з ключових елементів у процесі управління соціальними ризиками, забезпечуючи зворотний зв'язок між інформаційними потребами та управлінськими рішеннями.

Моніторинг соціальних ризиків може бути застосований на різних рівнях планування та реалізації заходів соціально-економічної політики, спрямованих на зниження їхнього негативного впливу. Залежно від рівня управління доцільно варіювати складність процедур оцінювання: на місцевому рівні — використовувати спрощені підходи, тоді як на регіональному та національному рівнях — впроваджувати більш складні та деталізовані методики, зважаючи на обмежену наявність необхідної інформації для глибокого аналізу.

Методологія оцінювання політичних заходів у сфері мінімізації соціальних ризиків розглядається як ефективний інструмент аналізу їхніх соціально-економічних наслідків. Її ключовим призначенням є підвищення результативності політичних рішень та реформ шляхом зниження ризиків, що досягається за рахунок забезпечення якісного, достовірного та своєчасного інформування всіх учасників процесу щодо передбачуваних та фактичних наслідків реалізації відповідних заходів.

До основних переваг запропонованого інструментарію фінансового моніторингу та оцінювання соціальних ризиків належать такі положення:

- створюються умови для оперативного виявлення потенційно небезпечних ризиків та здійснення їх якісної оцінки;

- формується аналітична база для розробки, впровадження та коригування ефективних і своєчасних заходів з нейтралізації впливу соціальних ризиків на певні соціальні групи;

- завдяки систематичному підходу до проведення моніторингу та оцінювання стає можливою реалізація послідовної, обґрунтованої й безперервної політики у сфері ідентифікації та мінімізації ризиків;

- забезпечується перехід до ризик-орієнтованого управління, що ґрунтується на досягнутих результатах, а не лише на формальному продовженні вже схвалених, але потенційно неефективних заходів;

- регулярне надходження стандартизованої, прозорої та доступної інформації щодо рівня соціальних ризиків і дієвості заходів з їх нейтралізації створює основу для формування довіри та координації дій усіх зацікавлених сторін, зацікавлених у підвищенні ефективності реалізації відповідних соціальних програм.

Таким чином, запропонований підхід до фінансового моніторингу та оцінювання соціальних ризиків сприяє вдосконаленню управлінських процесів у сфері соціальної політики, підвищуючи їх результативність, адаптивність та орієнтованість на реальні потреби населення.

У процесі взаємодії з ключовими зацікавленими сторонами доцільно застосовувати різноманітні методи збору емпіричних даних, зокрема: глибинні інтерв'ю, фокус-групи, тематичні семінари, а також методи безпосереднього спостереження — особливо у випадках, коли з об'єктивних або суб'єктивних причин неможливо отримати пряму інформацію від респондентів. Вибір конкретного методу або комбінації методів обумовлюється низкою чинників, до яких належать [27]:

- складність ризику, що підлягає оцінюванню;
- часові рамки, доступні для проведення дослідження;
- бюджетні обмеження, що визначають обсяг можливих дослідницьких дій;
- територіальна віддаленість учасників процесу та можливість їхньої фізичної присутності;
- ступінь доступності представників зацікавлених груп;
- кількісний склад зацікавлених сторін, які залучаються до оцінювання.

При організації оцінювання соціальних ризиків та результативності відповідних заходів важливо дотримуватись ключових принципів залучення зацікавлених сторін, що сприяють об'єктивності, прозорості й підвищенню якості прийнятих рішень. Серед них виокремлюються такі:

- забезпечення участі всіх релевантних груп інтересів з обов'язковим дотриманням принципу рівноправності, що передбачає врахування думок не лише активних, а й менш представлених учасників;

- надання повної, достовірної та доступної інформації щодо цілей, процедур і очікуваних результатів оцінювання, а також створення атмосфери довіри, відкритості й доброзичливого діалогу;

- демонстрація поваги до кожного учасника шляхом визнання його позицій, належного розподілу ресурсів та реальних зусиль, спрямованих на інтеграцію альтернативних поглядів;

- визнання того, що широке залучення зацікавлених сторін сприяє формуванню у них почуття причетності до процесів оцінювання та реалізації заходів, що в свою чергу підвищує їх ефективність;

- врахування необхідності усунення бар'єрів для участі (географічних, мовних, фінансових тощо), що можуть призвести до виключення певних груп з процесу;

- зворотний зв'язок після обговорень — інформування учасників щодо того, яким чином їхня участь вплинула або не вплинула на кінцеві рішення та результати;

- попереднє визначення потенційного внеску учасників у процес та способів його врахування на різних етапах оцінювання;

- чітке формулювання мети обговорень як інструменту для вдосконалення існуючих концепцій, підходів і практик оцінювання;

- забезпечення добровільної участі у процесі взаємодії;

- використання лише перевірених, достовірних і авторитетних джерел інформації, що формують основу для аналітичних висновків та рішень.

Таким чином, інтеграція зазначених принципів у процес залучення зацікавлених сторін сприяє підвищенню прозорості, легітимності та ефективності оцінювання соціальних ризиків і заходів щодо їх мінімізації.

Варто зауважити, що ключовим об'єктом моніторингу результативності державної політики у сфері мінімізації соціальних ризиків виступають соціальні програми. Під соціальною програмою слід розуміти впорядковану сукупність заходів, які реалізуються з метою досягнення певної соціальної мети або розв'язання конкретної соціальної проблеми [28, с. 245]. До процесу формування та реалізації таких програм можуть бути залучені різні суб'єкти, серед яких — органи державної влади та місцевого самоврядування, наукові установи, громадські та неурядові організації, що функціонують у сфері соціальної політики. Крім того, вагомую є участь представників законодавчої та виконавчої гілок влади, які відіграють провідну роль у формуванні стратегічних цілей, нормативно-правового забезпечення соціально-економічної політики та безпосередньо здійснюють реалізацію заходів, спрямованих на зниження рівня соціальних ризиків.

Цикл життєдіяльності соціальної програми є багатокomпонентним і передбачає проходження низки взаємопов'язаних етапів. У спрощеному вигляді цей цикл можна окреслити як послідовність таких основних стадій: ідентифікація соціальної проблеми та оцінка ресурсних можливостей для її розв'язання; проектування і затвердження програми; безпосередня

реалізація передбачених заходів; моніторинг ходу реалізації та проведення оцінювання ефективності програми; прийняття управлінських рішень щодо доцільності продовження, перегляду або припинення програми [29].

Розглядаючи соціальну програму як системний об'єкт, доцільно представити її у вигляді функціональної моделі. У цьому випадку «вхід» програми формують чинники зовнішнього середовища, у межах якого вона функціонує, що визначають її початкові умови та обмеження. «Вихід» програми становлять результати реалізації передбачених заходів, які мають зворотний вплив на зовнішнє середовище. Ці результати, за необхідності, можуть бути об'єктом оцінювання з метою визначення ступеня їхнього впливу та ефективності впроваджених заходів. Таким чином, соціальна програма розглядається як динамічна система, взаємодія якої із середовищем дозволяє коригувати управлінські дії та підвищувати адаптивність державної політики до актуальних соціальних викликів.

Визначення спектру явищ і процесів, на які спрямовується діяльність соціальних програм, обумовлюється низкою чинників, серед яких провідну роль відіграють економічна ситуація та соціально-політичні орієнтири держави. У цьому контексті найбільш поширеними є програми, що мають на меті забезпечення захисту населення від соціальних ризиків. Виходячи з авторського трактування поняття «соціальний ризик», доцільно виокремити основні категорії подій, на запобігання або подолання наслідків яких спрямовані соціальні програми. До них належать, зокрема: втрата доходу внаслідок нещасного випадку на виробництві, виникнення професійних захворювань, а також стан безробіття.

Рівень ефективності впровадження заходів з мінімізації соціальних ризиків значною мірою залежить від якості підготовки відповідної соціальної програми. Ця якість визначається, у свою чергу, компетентністю фахівців, залучених до розробки програм, наявністю достовірної й репрезентативної вхідної інформації, а також застосуванням сучасних аналітичних методик і оцінювальних інструментів. Саме тому в процесі реалізації програмних заходів особливо важливо забезпечити дієвий механізм зворотного зв'язку, здійснювати постійний моніторинг ступеня досягнення поставлених цілей і завдань, а в разі необхідності — аналізувати вплив реалізованих заходів на трансформації у зовнішньому середовищі.

Підсумкова оцінка результатів після завершення дії програми виступає вагомим джерелом емпіричних даних для формування подальших напрямів соціальної політики, а також для прийняття рішень щодо доцільності впровадження аналогічних програм у майбутньому. Водночас об'єктивність моніторингу та оцінювання соціальних програм може бути досягнута лише за умови дотримання визначених стандартів, що включають: високий рівень якості інформаційного забезпечення, професійний рівень

виконавців досліджень, а також суворе дотримання етичних норм і принципів під час проведення оцінювальних процедур.

У процесі розроблення та впровадження системи моніторингу і оцінювання соціальних ризиків доцільним є формування експертної групи, до складу якої мають увійти висококваліфіковані фахівці у сфері соціально-економічної політики. Особлива увага при цьому має приділятися залученню експертів з оцінювання ефективності соціальних програм, що спрямовані на зниження негативного впливу соціальних ризиків, аналізу результатів реалізації цих програм, а також вивчення їх впливу на окремі складові якості життя населення. Крім того, важливим є включення до експертної групи фахівців, діяльність яких пов'язана з регулюванням соціальних ризиків на державному рівні.

Здійснення безпосередніх заходів з моніторингу та оцінювання ефективності заходів щодо мінімізації соціальних ризиків може покладатися як на внутрішні підрозділи, зокрема фахівців Міністерства соціальної політики, так і на зовнішніх виконавців, які не є безпосередньо пов'язаними з реалізацією цих заходів. Такими виконавцями можуть виступати незалежні дослідницькі або наукові установи, аналітичні агентства, академічні інституції або спеціалізовані консалтингові організації, що мають відповідну експертизу та забезпечують об'єктивність і неупередженість у процесі оцінювання.

Висновки. Запропоновані рекомендації щодо вдосконалення системи фінансового моніторингу соціальних ризиків у сфері праці ґрунтуються на необхідності відстеження чітко окресленої та обмеженої сукупності індикаторів, які відображають основні види несприятливих соціально-економічних явищ. Йдеться, зокрема, про події, що спричиняють зростання рівня безробіття, втрату доходів, зниження життєвого рівня населення, посилення малозабезпеченості тощо.

Серед пріоритетних завдань, спрямованих на підвищення ефективності функціонування моніторингової системи, визначено:

- виокремлення лише тих показників, які здатні забезпечити всебічну оцінку соціальних ризиків у трудовій сфері;
- забезпечення багатовекторного застосування результатів моніторингу в межах соціально-економічного управління;
- запровадження механізмів контролю якості зібраної інформації та аналітичних висновків.

Ключовою функцією фінансового моніторингу має стати комплексна оцінка ефективності реалізації заходів, спрямованих на зниження соціальних ризиків. Це, у свою чергу, передбачає аналіз причинно-наслідкових зв'язків, вивчення результативності вжитих заходів, а також — у разі потреби — здійснення прогнозу їх наслідків та оцінку впливу на чинники, що спричиняють або загострюють соціальні ризики в трудовій сфері.

Список літератури:

1. Mill, J. (1958) Considerations on representative government. Waiheke Island: Liberal Arts Press, 275 p.
2. Marshall, A., Groenewegen, P. and Marshall, A. (1996). Official papers of Alfred Marshall. Cambridge: Cambridge University Press for the Royal Economic Society. 484 p.
3. Кейнс, Дж. М. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей [Текст]: реферат-дайджест / Д. М. Кейнс; референт- уклад. В. М. Фещенко; Асоціація українських банків. – К. : [б.в.] – 1999. – 189 с.
4. Johnson, G. and Scholes, K. (2008). Exploring corporate strategy. London: Prentice Hall Europe. 620 p.
5. Шевченко Л.С. Соціальні ризики найманих працівників у сфері оплати праці / Л.С. Шевченко // Економічний простір. – 2008. – № 12/1. – С. 57–64.
6. Назарова Г.В. Кадрова безпека підприємства: загрози, ризики, функції та методи управління // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – Праця в ХХІ столітті: нові тенденції, соціальний вимір, інноваційний розвиток: у 2 т. – Т 2. – К.: КНЕУ. – 2012. – С. 220 – 230.
7. Борецька Н.П. Механізми управління ризиками у сфері охорони праці / Н.П. Борецька // Огляд цін українського та світового товарних ринків: [бюлетень]. – К. : Держзовнішінформ. – 2007. – С. 164–167.
8. Синчук С. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення. Право України. 2003. № 3. С. 55–60.
9. Кривошеїн В.В. Соціальні ризики. Соціологія: терміни і поняття: Навчальний словник-довідник. за заг. ред. В.М. Пічі. Львів: «Новий Світ – 2000», 2018. С. 464–465.
10. Березіна С. Б. Соціальні ризики: теорія, методологія, захист: монографія / С. Б. Березіна; Київ: Компрінт. 2018. 543 с.
11. Потабенко Л. В. Соціальні ризики як підстава набуття права на соціальний захист і соціальне страхування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право. 2019. Вип. 58, Т. 1. С. 173–176.
12. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків (колективна науково-аналітична монографія) / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Держкомстат України. – 2010. – 496 с.
13. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та прикладні аспекти оцінювання/ монографія] / за ред. Е. М. Лібанової ; Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. – Умань : Видавець «Сочінський». – 2012. – 312 с.
14. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу [моногр.] / Лібанова Е. М. ; Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України. – К. : КНЕУ. – 2008. – 328 с.
15. Демографічні чинники бідності : [кол. моногр.] / за ред. Е.М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2009. – 184 с.
16. Рівень життя населення України / за ред. Л.М. Черенько ; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень, Держ. ком. статистики України. – К. : ТОВ «Видавництво «Консультант». – 2006. – 428 с.
17. Міжнародний досвід інституціоналізації системи моніторингу і оцінки і доцільність її застосування в Україні (підсумкові матеріали) : матеріали конф. [«Міжнародний досвід інституціоналізації системи моніторингу і оцінки і доцільність її застосування в Україні»] (Київ, 20–23 лип. 2007 р.) / Український центр соціальних реформ. – К. : Український центр соціальних реформ. – 2007. – 95 с.
18. Макарова О.В. Соціальні програми в Україні: проблеми реалізації та шляхи реформування / О. В. Макарова // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – № 1–2. – С. 59–66.
19. Пугачова М.В. Деякі питання створення методології статистичного моніторингу соціально-економічної сфери / М.В. Пугачова, Є.О. Лебедев // Статистика України. – 1999. – № 2. – С. 53–57.
20. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012 – 2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України : у 4 т. / Т. 4: Державні соціальні видатки: напрями раціоналізації та підвищення ефективності / ДННУ «Акад. фін. управління». – 2011. – 476 с.
21. Концептуальні основи статистичного моніторингу / Д.Д. Айстраханов, М.В. Пугачова, В.С. Степашко та ін. ; за ред. М.В. Пугачової. – К. : ІВЦ Держкомстату України. – 2003. – 343 с.
22. Надрага В.І., Пекін А.Ю. Соціальні ризики в трудовій сфері: навчальний посібник / В.І. Надрага, Пекін А.Ю. – К.: ІПК ДСЗУ, 2018. – 304 с. ISBN 978-617-649-048-7
23. Паниотто В.И. Качество социологической информации / В.И. Паниотто. – К.: Наук. думка. – 1986. – 224 с.
24. Якість інформаційного забезпечення соціальної політики: (Монографія) / [Макарова О.В., Сариогло В.Г., Терещенко Г.І. та ін.]; за ред. Е.М. Лібанової. – К.:ДУХ І ЛІТЕРА. – 2010. – 248 с.
25. Patton, M. (2015). The Sociological Roots of Utilization-Focused Evaluation. The American Sociologist. 46 (4), pp. 457-462. DOI: 10.1007/s12108-015-9275-8
26. Dillingham, A. (1985). The influence of risk variable definition on value-of-life estimates. Economic Inquiry, 23 (2), pp.277–294.
27. Chinyio, E. and Akintoye, A. (2008). Practical approaches for engaging stakeholders: findings from the UK. Construction Management and Economics, 26 (6), pp.591–599.
28. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та прикладні аспекти оцінювання/ монографія] / за ред. Е. М. Лібанової ; Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. – Умань : Видавець «Сочінський». – 2012. – 312 с.
29. Porket, J., Layard, R., Nickell, S. and Jackman, R. (1992). Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 68 (2), p.348.

References:

1. Mill, J. Considerations on representative government. Waiheke Island: Liberal Arts Press, 1958. 275 p.
2. Marshall, A., Groenewegen, P. and Marshall, A. (1996). Official papers of Alfred Marshall. Cambridge: Cambridge University Press for the Royal Economic Society. 484 p.
3. Keins, Dzh. M. Traktat pro hroshovu reformu. Zahalna teoriia zainiatosti, protsenta ta hroshei [Tekst] : referat-daidzhest / D. M. Keins; referent- uklad. V. M. Feshchenko; Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. – K. : [b.v.] – 1999. – 189 s.
4. Johnson, G. and Scholes, K. (1999). Exploring corporate strategy. London: Prentice Hall Europe.
5. Shevchenko L.S. Sotsialni ryzyky naimanykh pratsivnykiv u sferi opłaty pratsi [Social risks of wage earners]. Ekonomichnyi prostir. 2008. № 12 / 1. P. 57–64.
6. Nazarova H.V. Kadrova bezpeka pidpriemstva: zahrozy, ryzyky, funktsii ta metody upravlinnia [Personnel security of an enterprise: threats, risks, functions and methods of management]. Formuvannia rynkovoï ekonomiky: zb. nauk. prats. Pratsia v XXI stolitti: novi tendentsii, sotsialnyi vymir, innovatsiinyi rozvytok: u 2 t. T. 2. Kyiv: KNEU, 2012. P. 220–230.
7. Boretska N.P. Mekhanizmy upravlinnia ryzykamy u sferi okhorony pratsi [Mechanisms of risk management in the field of occupational safety]. Ohliad tsin ukrainskoho ta svitovoho tovarnykh rynkiv: [biuletyn]. Kyiv: Derzhzovnishinform, 2007. P. 164–167.
8. Synchuk, S. (2003). Teoriia sotsialnoho ryzyku za pravom sotsialnoho zabezpechennia. Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, 3, 55–60
9. Kryvoshein V.V. Sotsialni ryzyky [Social risks]. Sotsiologhiia: terminy i poniattia: Navchalnyi slovnyk-dovidnyk. Za zah. red. V.M. Pichi. Lviv: “Novyi Svit – 2000”, 2018. P. 464–465.
10. Berezina S. B. Sotsialni ryzyky: teoriia, metodolohiia, zakhyst: monohrafiia / S. B. Berezina; Kyiv: Komprint. 2018. 543 s.
11. Potabenko L. V. Sotsialni ryzyky yak pidstava nabuttia prava na sotsialnyi zakhyst i sotsialne strakhuvannia. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Pravo. 2019. Vyp. 58, T. 1. S. 173–176.
12. Liudskyi rozvytok v Ukraini: minimizatsiia sotsialnykh ryzykiv (kolektyvna naukovo-analitychna monohrafiia) / za red. E. M. Libanovoi. – K. : In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, Derzhkomstat Ukrainy. – 2010. – 496 s.
13. Sotsialni rezultaty derzhavnykh prohram: teoretyko-metodolohichni ta prykladni aspekty otsiniuvannia/ monohrafiia / za red. E. M. Libanovoi ; Instytut demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy. – Uman : Vydavets “Sochinskyi”. – 2012. – 312 s.
14. Libanova E. M. Bidnist naselennia Ukrainy: metodolohiia, metodyka ta praktyka analizu [monohr.] / Libanova E. M. ; In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy. – K. : KNEU. – 2008. – 328 s.
15. Demohrafichni chynnyky bidnosti : [kol. monohr.] / za red. E.M. Libanovoi. – K. : In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2009. – 184 s.
16. Riven zhyttia naselennia Ukrainy / za red. L.M. Cherenko ; NAN Ukrainy, In-t demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen, Derzh. kom. statystyky Ukrainy. – K. : TOV “Vydavnytstvo “Konsultant”. – 2006. – 428 s.
17. Mizhnarodnyi dosvid instytutsionalizatsii systemy monitorynhu i otsinky i dotsilnist yïi zastosuvannia v Ukraini (pidsumkovi materialy) : materialy konf. [“Mizhnarodnyi dosvid instytutsionalizatsii systemy monitorynhu i otsinky i dotsilnist yïi zastosuvannia v Ukraini”] (Kyiv, 20–23 lyp. 2007 r.) / Ukrainskyi tsentr sotsialnykh reform. – K. : Ukrainskyi tsentr sotsialnykh reform. – 2007. – 95 s.
18. Makarova O.V. Sotsialni prohramy v Ukraini: problemy realizatsii ta shliakhy reformuvannia / O. V. Makarova // Demohrafiia ta sotsialna ekonomika. – 2004. – № 1–2. – S. 59–66.
19. Puhachova M.V. Deiaki pytannia stvorennia metodolohii statystychnoho monitorynhu sotsialno-ekonomichnoi sfery / M.V. Puhachova, Ye.O. Lebediev // Statystyka Ukrainy. – 1999. – № 2. – S. 53–57.
20. Derzhavnyi biudzheth i biudzhethna stratehiia 2012 – 2014: stabilizatsiia ta stalnyi rozvytok v umovakh reformuvannia ekonomiky Ukrainy : u 4 t. / T. 4: Derzhavni sotsialni vydatky: napriamy ratsionalizatsii ta pidvyshchennia efektyvnosti / DNUU “Akad. fin. Upravlinnia”. – 2011. – 476 s.
21. Kontseptualni osnovy statystychnoho monitorynhu / D.D. Aistrakhanov, M.V. Puhachova, V.S. Stepashko ta in. ; za red. M.V. Puhachovoi. – K. : IVTs Derzhkomstatu Ukrainy. - 2003. – 343 s.
22. Nadraha V.I., Pekin A.Iu. Sotsialni ryzyky v trudovii sferi: navchalnyi posibnyk / V.I. Nadraha, Pekin A.Iu. – K.: IPK DSZU, 2018. – 304 s. ISBN 978-617-649-048-7
23. Panyotto V.Y. Kachestvo sotsyolohicheskoi ynformatsyy / V.Y. Panyotto. – K.: Nauk. dumka. – 1986. – 224 s.
24. Yakist informatsiinoho zabezpechennia sotsialnoi polityky: (Monohrafiia) / [Makarova O.V., Sariohlo V.H., Tereshchenko H.I. ta in.]; za red. E.M. Libanovoi. – K.: DUKh I LITERA. - 2010. – 248 s.
25. Patton, M. (2015). The Sociological Roots of Utilization-Focused Evaluation. The American Sociologist. 46 (4), pp. 457–462.
26. Dillingham, A. (1985). The influence of risk variable definition on value-of-life estimates. Economic Inquiry, 23 (2), pp.277–294.
27. Chinyio, E. and Akintoye, A. (2008). Practical approaches for engaging stakeholders: findings from the UK. Construction Management and Economics, 26 (6), pp.591–599.
28. Sotsialni rezultaty derzhavnykh prohram: teoretyko-metodolohichni ta prykladni aspekty otsiniuvannia/ monohrafiia / za red. E. M. Libanovoi ; Instytut demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy. – Uman : Vydavets “Sochinskyi”. – 2012. – 312 s.
29. Porket, J., Layard, R., Nickell, S. and Jackman, R. (1992). Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market. International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 68 (2), p.348.

CREATION AND DEVELOPMENT OF A SYSTEM OF FINANCIAL MONITORING OF SOCIAL RISKS IN THE LABOR SPHERE IN UKRAINE

The article considers the issue of forming a system of financial monitoring of social risks in the labor sphere and outlines the directions of practical application of its results. An analysis of modern approaches to building such a system in Ukraine is carried out, in particular, the requirements for information support for financial monitoring and assessment of social risks in the labor sphere are determined. The feasibility of a systematic assessment of the effectiveness of measures aimed at minimizing social risks is argued. The proposed toolkit should serve to analyze the regulatory impact of regulatory legal acts, as well as to assess the effectiveness of the implementation of social programs aimed at preventing and reducing social risks. The publication outlines the key stages of financial monitoring of social risks in the labor sphere, as well as the main directions for using the obtained results. The importance of using effective methods of collecting information in the process of interaction with stakeholders is emphasized, in particular, interviews, focus groups, seminars, observations - especially in cases where respondents cannot or do not want to provide information in another way. It is proven that the central object of financial monitoring of the effectiveness of state policy on reducing social risks are social programs. The effectiveness of the implementation of such programs largely depends on the quality of their development, which, in turn, is determined by the professional level of performers, the availability of reliable primary information, as well as the use of modern methods and means of assessment. Special attention is paid to compliance with standards that ensure the objectivity of monitoring and assessment, in particular in the field of information support, qualifications of performers and ethical norms.

Key words: social risk in the labor sphere; system of financial monitoring of social risks; social programs; assessment of social risks; information support of the financial monitoring system; minimization of social risks.